Ukulele jam

Ukulele jam

Ukulele jam

Oversættelsen er støttet af Statens Kunstråds Litteraturudvalg.
Překlad této knihy finančně podpořila Dánská umělecká rada, jmenovitě
Výbor pro literaturu.

Přeložila Markéta Kliková

Ukulele-jam
Czech edition © Argo, 2017
© **Alen Mešković 2012**
Published by agreement with Antas Bindermann Listau Literary Agency, Germany
Translation © Markéta Kliková, 2016
Cover art © Ladislav Václav Kouba, 2016

ISBN 978-80-257-1841-4 (VÁZ.)
ISBN 978-80-257-2069-1 (E-KNIHA)

Janne Breinholtové Bakové a Christianovi Kirkovi Muffovi.
Britt a Selmě.

1. kazeta

PANORAMA BLUES

Play

Autobus vyjel ze zastávky. Táta se podrbal za uchem, odkašlal si a poznamenal: „Dal nám sto marek."

„Ano, všimla jsem si," odpověděla máma.

„Brácha je dobrej. Přese všechno."

„Nevím, proč jste se vůbec museli hádat. Přijal nás pěkně. Pomáhal nám, jak jen mohl."

„Prostě proto! Politice prd rozumí. Krom toho jsme se nehádali. Diskutovali jsme."

Místo vedle mě, za tátovými zády, bylo prázdné. Ležela na něm jedna z našich tašek, ale já se přesto nemohl zbavit dojmu, že tam sedí Neno. Představoval jsem si, že jsme stále spolu, on a já, Mister No a Kapitán Micky.

Ani jeden z nás netušil, kam se ten druhý poděl.

Před měsícem, když jsme s mámou a tátou přejížděli přes chorvatskou hranici a opouštěli Bosnu, čekal strejda přesně na téhle zastávce. Tenkrát jsme ještě doufali, že naše město nepadne, že válka brzy skončí – že Nena a ostatní co nevidět propustí. Teď měli ruiny města v rukách Srbové, přední linie se posunula o kus dál a všem bylo jasné, že válka neskončí během jednoho či dvou týdnů. Strejda, který žil celé roky v cizině, se vrátil domů, aby si užíval penze na pobřeží. Byl však toho názoru, že do konce léta bude po válce.

„Jen počkej, až jim začne bejt zima na koule," prohlásil. „To budou zpívat jinou písničku."

„Ti, kteří o tom rozhodují, nesedí v zákopech," odpověděl táta. „V tom tkví celej problém."

Výhled mi celou cestu podél pobřeží clonily máminy tmavé kadeře a tátova pleš. Stále mi dělalo potíže otočit hlavu doprava. Díval jsem se z okénka a bolest se přitom ozývala a zase odeznívala.

„Hele, Emire?“

„Ano?“

„Vzpomínáš si, jak jsme tu kdysi byli na prázdninách?“

„Ne.“

„Nepamatuje si vůbec nic,“ prohodil táta. „Byl ještě dítě. Tenkrát jsme mu říkali malej Miki.“

„Jel jsi na oslíkovi. Máme to vyfocené.“

„Jo, aha. Bezva.“

Bílé fasády, malé kamenné usedlosti a u silnice jeden hotel za druhým. Turisté, kteří věděli, že se neválčí v *celém* Chorvatsku, si užívali teplého červencového dne. Chvíli jsem se v myšlenkách zaobíral jejich upocenými rameny, míči a nafukovacími zvířaty. Pak se zase vynořil on.

„Milý Mistře No. Vím, že žiješ. Ať si říká, kdo chce, co chce, já vím, že žiješ, že se jednoho dne dostaneš ven…“

Napsali jsme jeho jméno na několik seznamů a táta zavolal různým polodůležitým lidem, které znal. Každý chtěl peníze, ale nikdo z nich nic nevěděl. Zatím nikoho ze skupiny nevyměnili. Politici měli plnou pusu řečí, vojáci stříleli ostošest a na mě na každém kroku zíralo prázdné místo po mém boku.

Nejlepší ze zvěstí říkala, že je poslali do zajateckého tábora poblíž města Banja Luka. Nejhorší z nich tvrdila, že celou skupinu popravili toho dne, kdy ji od nás oddělili.

„Lidi toho nakecaj,“ zašeptal táta. „Jestli se něco doslechneš, tak to řekneš *mně*. Jasný? Máma brečí už teď víc než dost.“

Máma ten měsíc u strejdy brečela opravdu hodně. Měl malý byt a já se většinu času nudil. Vystresovaná blondýna v kanceláři Červeného kříže nám konečně našla místo v nějakém táboře v Majbule. Nikdo z nás o tom městě nikdy neslyšel.

„Je to v pěkné oblasti," ujišťovala nás. „Hned u vody."

„Mně je moře ukradený," opáčil táta. „Já chci domů."

Majbule bylo místo velikosti mušího trusu přibližně šest kilometrů jižně od Vešnji. Viděl jsem to ve strejdově velkém německém atlase. V žádném případě to není město, kolem kterého by jel člověk náhodou. Leželo na výběžku poloostrova. Balkánský poloostrov, stálo tam.

Prohlížel jsem mapu a strejda s tátou diskutovali o válce a době před ní.

„Komunisti lhali," prohlásil strejda. „Děsně a děsně dlouho."

„Kdyby nebylo nás, tak by ke krveprolití došlo už dávno. Kdyby nebylo strany, tak by polovina obyvatelstva byla negramotná!"

„Budovali jste prostě společnou budoucnost."

„Jo, a na co si stěžuješ? Jel sis, kam jsi chtěl."

„No právě! A později jsem pozval i tebe."

To pro mě byla novinka. Zaklapl jsem atlas.

„Fakt?"

„Jo," přikývl strejda. „Napsal mi posměšnej dopis. Nehodlal mejt Němcům záchody! A Kanada ležela moc daleko. Nechtěl se vzdát svejch kolegů v továrně, rybaření a fotbalovýho klubu."

„No jo, měl jsem se dobře tam, kde jsem byl," odvětil táta.

Strejda rezignovaně mávl rukou: „To město byla vždycky díra!"

Vystoupili jsme ve Vešnje. V místním autobuse do Majbule se máma s tátou dali do řeči s upištěnou ženskou. Jmenovala se Ivka. Ukázalo se, že taky bydlí v táboře. Její muž byl zaměstnaný u policie a z oken jejich pokoje bylo vidět na moře.

„Většina pokojů má balkon," oznámila. „Je tam pěkný poloostrov a ostrov. Bude se vám tam líbit. Obzvlášť pokud dostanete pokoj s výhledem na moře."

„Moře smrdí po pukavcích," prohlásil táta. „A co voda a teplo? Máte elektřinu?"

„Spoustu. Vlastní koupelnu a záchod. Jíme v restauraci. Prý je to nejlepší tábor v celém Chorvatsku."

Autobus se Vešnjou vlekl šnečím tempem. Na jedné zastávce nastoupili dva hipíci. Jeden z nich měl červenou kostkovanou košili. Druhý fialové tričko a rozdrbané džíny. Jejich styl oblékání mi připomínal Nena. Zvedl jsem tašku z volného místa a posadil si ji na klín. Ale minuli mě a zabrali sedadla úplně vzadu.

Místo nich se k volnému místu prodral plešatý muž. Dopadl na sedadlo, vydechl a kývl na mě: „Vedro, co?"

„Ano."

„Pořádný vedro!"

Rozložil si papírový sáček a zakousl se do mastného burku se sýrem.

„Mirko," představil se nějaké brunetce, šupinky listového těsta mu přitom padaly do klína.

Pokoušel jsem se něco vypozorovat z lidí kolem, jejich pohledů, hlasů a pachů. Z koženého potahu opěradla za mámininými zády na mě křičelo obrovské černé U. Zavřel jsem oči a vybavil si fasádu jednoho viaduktu ve Splitu, kde jsme s tátou viděli ještě větší.

„Před pár lety mohl jít člověk za napsání něčeho takového sedět," prohodil tehdy táta. „A teď se lidi chluběj tím, že jsou fašisti! Demokracie? Seru na ně i na tu jejich demokracii!"

Majbule leželo na kopci. Sjeli jsme z jediného kruhového objezdu ve městě a já v tu chvíli zahlédl záliv i malý poloostrov. Než tu zřídili tábor, končil autobus podle Ivky tady nahoře. Teď pokračoval dvakrát denně úzkými jednosměrkami až k táboru v zálivu.

„Dřív býval tábor v lepším stavu," vysvětlovala Ivka. „Což není divu. Pět set zadků, tisíc nohou a stejně tak rukou je tam v akci dvacet čtyři hodin denně. To udělá své! Všude jsou upatlané otisky prstů. Zničené židle, poškrábané stoly. Pod fíkovníky a za křovím to páchne močí."

„Vážně?" divila se máma.

„Znáte přece naše lidi. Valná většina je z vesnice. Močí, kde se jim zachce. Oproti tomu ti z města dělají kravál. Obzvlášť děti. Teď nedávno tu proběhl půl centimetru tlustým sklem dveří poloslepý kluk. Jmenuje se Dario. Je to spratek. To byla ale rána!"

„Stalo se mu něco?"

„Věřte tomu nebo ne, vyvázl z toho jen s jediným škrábnutím na čele. A sklo samozřejmě nikdo nevyměnil."

„Proč ne? Co na to majitel? Komu ten komplex vlastně patří?"

„Před válkou tu pobývali výhradně majorové a plukovníci se svými ženami a milenkami. Svého času to tu vystavěla srbská federální armáda, unie, nebo jak se tomu teď říká."

„Jo tak."

„Ale elegantní recepční už jsou ti tam. Za pultem sedí bývalí školníci a uklízečky. Nedělají zhola nic. Jen třídí poštu, zvedají telefony a čekají na další instrukce od těch *výš v systému*."

„Jako my všichni," prohodil táta s úsměvem.

„Ano. A ti *výš* mají na starosti důležitější věci než diskutovat s bývalým rekreačním střediskem federální armády. Plukovníci, ať už to jsou Srbové nebo Chorvati, stejně nemají čas jet na dovolenou."

„Ne, to nemají," zasmál se táta. „Bohužel."

To je vtipné, uvažoval jsem. Kdyby nebylo JNA, Jugoslávské lidové armády, nespatřil by toho dne nikdo z nás ani Majbule ani ten smradlavý autobus. Nejen protože JNA postavila tenhle rezort, ale taky protože právě JNA nás vyhnala. Když teď byly Chorvatsko a Srbsko nezávislé státy a navíc spolu moc nevycházely, jak prohlásila Ivka, bylo vlastnictví areálu nevyjasněné.

Koho napadlo ubytovat uprchlíky z nezávislé Bosny a Hercegoviny i nezávislého Chorvatska v zemi nikoho, byla jedna z mála věcí, o nichž Ivka nevěděla nic.

Oplácaná, zrzavá a zjevně velmi ospalá recepční nám podala klíče od pokoje 210 v budově D1.

Skupina starých žen nás sledovala, jak přecházíme přes širokou betonovou terasu. Seděly tam na lavičkách a zběsile háčkovaly.

„Dobrý den!“

„Dobrý den!“

„D1. To je tady?“

„Ano. Tady.“

A pak po schodech nahoru a chodbou, kde synteticky páchla šedobílá tapeta na stěně a guma.

Táta odemkl dveře a my jsme vstoupili dovnitř. Při pohledu na stůl a tři ukázkově ustlané postele zavrtěl hlavou.

„Jen se na to podívejte! Ten Karadžić si ze mě snad dělá prdel,“ ušklíbl se. „Donutil mě odjet na dovolenou!“

Máma vytáhla několik šuplíků a otevřela dveře hnědé vestavěné skříně. Na polici naskládala těch pár kusů oděvu, co jsme s sebou měli, a rozbrečela se. Táta na mě zagestikuloval – dělej, jako že nic – a vešel do koupelny.

„Tady je to pěkný!“ zavolal zevnitř a zarachotil sprchovou hadicí. „Dokonce teče voda. Teplá!“

Vyšel jsem na balkon, aby si máma mohla v klidu poplakat. Nejprve jsem spatřil okna a balkony bloku D2. Pak jsem pohledem přelétl přes vodu, ostrov a poloostrov, který byl z našeho balkonu vidět skoro celý.

Nakonec jsem se vrátil dovnitř, vyndal z Nenovy tašky červený magnetofon Sanyo a narovnal kabel. Sanyo je název japonské firmy vyrábějící magnetofony a se srbochorvatským slovesem *sanjati*, snít, nemá nic společného. To jsem dobře věděl.

Taky jsem věděl, že nesním, ačkoli mi všechno okolo připadalo poněkud neskutečné a vzdálené. Jako kdyby mě obemkl tenký skleněný obal a oddělil mě od všeho, co jsem mohl cítit, slyšet a vidět: od vůně prádla z vedlejšího balkonu, zažloutlé zásuvky na zdi nad postelí, mámina slabého, utichajícího vzlykání a ostrého cvaknutí, které se ozve, když se stiskne *play*.

Politika

Měl jsem jen jednu kazetu. Zbytek se mi s sebou vzít nepodařilo. Byl to výběr Bijelo dugme. Docela dobrý. Ten den, kdy jsme si měli sbalit věci a jít, byl zrovna v magnetofonu.

Stop!

V polovině *Blues za moju bivšu dragu* se Bregovićovo sólo přerušilo.

„Teď jsem na řadě já," oznámil táta a popadl přehrávač. „Tak!"

„Hele, co to děláš, prosím tě?"

„Celej den jsem proseděl v tom rozvrzaným autobusu, chlapče. Chci teď mít klid, a ne trpět ty tvoje indiány! Za chvíli budou zprávy."

U dveří na chodbu, přímo naproti koupelně, viselo zrcadlo a pod ním polička. Prohrábl jsem si rukou vlasy, vycenil na sebe zuby a zabědoval nad svým příšerným žlutým trikem. To teda fakt moc rockově nevypadá. Moje nejlepší oblečení zůstalo doma. Měl jsem si ho sbalit sám. Neměl jsem tehdy ve všem tom spěchu a zmatku nechat balení na mámě.

„Au!"

„Co zas?"

„Můj krk. Strašně mě bolí za krkem! Jako by se to… vrátilo."

„To zase přejde," chlácholila mě máma. „Mohlo by to být horší."

To jo, uvažoval jsem. Při výbuchu jsem si mohl poškodit pravé ucho. A *to* by teprve byla hrůza. Poslouchat ten nejparádnější rock jen jedním uchem.